

Տղաների նախընտրության և աղջիկների թերարժեքման կանխարգելմանը ուղղված գլոբալ ծրագիր
Global Program on Prevention of Son Preference and the Undervaluing of Girls

ԾՐԱԳՐԻ ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

Թիվ 1, 2017 թ. դեկտեմբեր

ԱՇԽԱՏԱԺՈՂՈՎ «ԵՐԵՒԱՅԻ ՍԵՌԻ ԽՏՐԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹՅԱՆ ՏԱՐԱԾՎԱԾՈՒԹՅԱՆ, ՀԵՏՆԱՆՔՆԵՐԻ ԵՎ ԴԱՏՃԱՌՆԵՐԻ ԱՐԴՅՈՒՆՎԵՏ ՀԵՏԱՉՈՏՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐՈՒՄՈՒԹՅԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ» ԹԵՄԱՅՈՎ

2017 թ. նոյեմբերի 10-ից 11-ը Մարդկային զարգացման միջազգային կենտրոնում տեղի ունեցավ Երեւսայի սեռի խտրական ընտրության տարածվածության, հետևանքների և պատճառների արդյունավետ հետազոտության և քաղաքականության վերլուծության խնդիրների վերաբերյալ աշխատաժողով: Աշխատաժողովը հնարավորություն տվեց մասնակիցներին ընդլայնելու գիտելիքները և հմտությունները երեւսայի սեռի խտրական ընտրության տարածվածության, հետևանքների և պատճառների արդյունավետ հետազոտության և քաղաքականության

վերլուծության իրականացման հարցում: Աշխատաժողովին մասնակցեցին Ազգային ժողովի պատգամավորներ, տարբեր կուսակցությունների ներկայացուցիչներ, համապատասխան նախարարությունների և գիտահետազոտական կառույցների ներկայացուցիչներ: Աշխատաժողովը կազմակերպվել էր «Տղաների նախապատվության և աղջիկների թերարժեքման կանխարգելմանը ուղղված գլոբալ ծրագրի» շրջանակներում:

ԲՈՒԺԱՆՁՆԱԿԱՉՄԻ ԴԵՐԸ ԴՏԴԻ ՍԵՌՈՎ ԴԱՅՄԱՆԱՎՈՐՎԱԾ ՀԴՌՈՒԹՅԱՆ ԱՐԶԵՍԱԿԱՆ ԸՆԴՀԱՏՈՒՄՆԵՐԻ ԿԱՆԽԱՐԳԵԼՄԱՆ ՀԱՐՅՈՒՄ ԵՎ ԱՐԳՅՈՒՆԱՎԵՏ ԽՈՐՀՐԴԱՏՎՈՒԹՅԱՆ ՏՐԱՄԱԳՐՄԱՆ ՀԻՍՈՒՆՔՆԵՐԸ

2017 թվականի նոյեմբերի 15-ին, «Անի պլազա» հյուրանոցի «Անի» սրահում անցկացվեց «Բուժանձնակազմի դերը պտղի սեռով պայմանավորված հղիության արհեստական ընդհատումների կանխարգելման հարցում և արդյունավետ խորհրդատվության տրամադրման հիմունքները» վերտառությամբ դասընթաց: Մեկօրյա դասընթացին մասնակցեցին Երևանի կանանց կոնսուլտացիաների 45 մասնկարգ-գինեկոլոգ և ուլտրաձայնային հետազոտություն իրականացնող ռադիոլոգներ: Դասընթացին ողջույնի խտրով հանդես եկան ԵՄ պատվիրակության ներկայացուցիչ Լինն Ուրբանը, ՄԱԿ-ի Բնակչության հիմնադրամի խորհրդատու Նարինե Բեգլարյանը և ՀՀ առողջապահության նախարարության աշխատակազմի մայրական և վերարտադրողական առողջության պահպանման բաժնի պետ Գայանե Ավագյանը:

«Մենք 800-ից ավել մանկաբարձ-գինեկոլոգ ունենք, և եթե յուրաքանչյուր բուժաշխատող փորձի իր աշխատանքային փարվա ընթացքում գոնե մեկին հետ պահի այդ միքից ու գաղափարից, մենք 800-ից ավելի կորաված կյանքեր կփրկենք: Եվ այդ գիտակցությունն այսօր բոլորն իրենց հետ կարծես թե փարան: Իրենք իրենց կոլեկտիվներում կխոսեն այդ մասին և կփորձեն սրացածը, լսածը փարածել նաև իրենց շրջապարում: ... Եթե հնարավոր լինի, իհարկե, ցանկալի կլինի Երևան քաղաքի խոշոր կենտրոնները ներգրավել, որտեղ հիմնականում կարարվում են արտոբները և այնտեղ խոսել դրա մասին: Ինչպես նաև մարզերը. եթե բոլորը մարզերը չենք կարող, գոնե Գեղարքունիքը և Արագածոտնը, որոնք

սեռով պայմանավորված արտոբների ամենաբարձր մակարդակն ունեն: Գոնե այդ մարզերում բուժաշխատողների, բնակչության, հղիների հետ անենք աշխատանք:»

Գայանե Ավագյան, ՀՀ ԱԾ աշխատակազմի մայրական և վերարտադրողական առողջության պահպանման բաժնի պետ

«Ես ինքս գինեկոլոգ եմ, և այդ ինդրի հետ առնչվում ենք երևի թե ամեն օր հայկական իրականությունում: Իսկականից այսօրվա հանդիպումը շատ հետաքրքիր միքեր առաջացրեց նաև՝ մեխանիզմներ, թե ինչպես մենք ինքներս կարող ենք կանխել դա: Ես կուզենամ, որ սա շարունակական լինի՝ այս գործընթացը: Եթե կա նոր ասելիք, որ րեղ հասնի առաջնային օղակի բժիշկներին՝ էլի հրավիրվի ու արվի: Շատ լավ կազմակերպված ու բարձր մակարդակի ու բավականին պրոֆուկտիվ: Կան, որ գնում ես, երբեմն ուղղակի ձևի համար, պրոֆուկտի համար, իսկ սա այդպիսին չէր: Բավականին գործնական էր, անկեղծ, անկաշկանդ միջավայրում, իրար լսելով, ասելով ու քննարկելով: Շատ-շատ լավ էր:»

Բժշկուհի Արմենուհի Պողոսյան, գինեկոլոգ, թիվ 22 կանանց կոնսուլտացիա

«*Տպավորությունները շար լավ էին, բավականին*

արժեքավոր տեղեկություններ ստացվեցին: Հասկացանք, որ բոլորս միասին պետք է թիմային աշխատանք կատարենք, որպեսզի կրճատվի սեռով պայմանավորված արբորյաների թիվը, և Չինաստանի մակարդակի վրա չգտնվենք, այլ ավելի բարձր մակարդակի վրա գտնվենք: Որպես ստնոգրաֆիար, քանի որ հղիության սեռը ասվում է 12 շաբաթականից հետո, պետք է կարողանանք, համենայն դեպս ինչ-որ բանով մենք էլ մեր լուման, մեր ներդրումը ունենալ այդ գործընթացում, կարողանանք համոզել, հասկացնել մարդուն, որ երեխան երեխա է՝ անկախ սեռից, և որ եթե նա արեղծվել է, պետք է անպայման լույս աշխարհ գա: ... Շատ շնորհակալություն կազմակերպիչներին, շար արժեքավոր տեղեկություններ ստացանք, շար լավ էր:»

Գոհար Քոչարյան, ստնոգրաֆիար, թիվ 22 պոլիկլինիկա

ՍԵՌՈՎ ԴԱՅՄԱՆԱՎՈՐՎԱԾ ԽՏՐԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹՅԱՆ ԿԱՆԽԱՐԳԵԼՄԱՆ ԵՎ ԳԵՆԴԵՐԱՅԻՆ ՀԱՎԱՍԱՐՈՒԹՅԱՆ ԽՐԱՆՄԱՆ ՈՒՈՐՏՈՒՄ ԾՐԱԳՐԵՐԻ ՆԱԽԱԳԾՄԱՆ, ԻՐԱԿԱՆԱՑՄԱՆ, ՄՇՏԱԳԻՏԱՐԿՄԱՆ ԵՎ ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԿԱՐՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՀՈՐԱՑՄԱՆ ԵՎ ԴԱՏԱԿՈՎ ԴԱՍԸՆԹԱՑ ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

2017 թվականի դեկտեմբերի 4-6-ը Ծաղկաձորում տեղի ունեցավ սեռով պայմանավորված խտրական ընտրության կանխարգելման և գենդերային հավասարության խթանման ոլորտում ծրագրերի նախագծման, իրականացման, մշտադիտարկման և գնահատման կարողությունների հզորացման նպատակ ունեցող դասընթաց հասարակական կազմակերպությունների համար:

Եռօրյա դասընթացին մասնակցեցին Երևանի և մարզերի 15 ՀԿ-ների 23 ներկայացուցիչներ: Դասընթացը ինտերակտիվ բնույթ ուներ, օգտագործվում էին խաղեր, խմբային աշխատանքներ և այլն:

Դասընթացին ողջույնի խոսքով հանդես եկավ ՄԱԿ-ի Բնակչության հիմնադրամի գործադիր ներկայացուցիչ Գարիկ Հայրապետյանը:

Մասնակիցներին ներկայացվեցին գործնական օրինակներ ծրագրի կառավարման վերաբերյալ, որոնք առնչվում էին գենդերային հարցերին վերաբերող ծրագրերին և նրանց առանձնահատկություններին:

Խմբային աշխատանքներին

զուգահեռ, անցկացվեցին քննարկումներ, որոնց շրջանակներում ներկայացվեցին ՀԿ-ների կողմից իրականացվող աշխատանքները՝ ընդգծելով թե ինչ լուծումներ են տեսնում ներկա մարտահրավերներին դիմակայելու համար:

Ընդհանուր առմամբ, բարձրացված հարցերի շրջանակը և քննարկումները ցույց տվեցին կարողությունների զարգացման դասընթացի կարևորությունը: Պարզաբանվեցին նաև քաղաքացիական հասարակության առջև կանգնած մարտահրավերներին դիմակայելու հնարավորությունները: Մասնակիցները երախտապարտ էին ընձեռված հնարավորության համար և նշեցին նմանատիպ դասընթացների անցկացման անհրաժեշտությունը: Այս դասընթացը նաև հնարավորություն տվեց մասնակիցներին հայտնաբերել ծրագրի կառավարման հարցերում նրանց թույլ տված բացթողումները և ստանալ համապատասխան խորհրդատվություն և աջակցություն փորձագետների կողմից: Դասընթացի ավարտին մասնակիցներին տրվեցին վկայականներ:

ԱՈՒՆՅՑ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՃՈՒՅՈՒՄՆԵՐԻ ՍԵՌՈՎ ԴԱՅՄԱՆԱՎՈՐՎԱԾ ԽՏՐԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹՅԱՆ ՏԱՐԱԾՎԱԾՈՒԹՅԱՆ, ՀԵՏԵՎԱՆՔՆԵՐԻ ՈՒ ԴԱՏՃԱՌՆԵՐԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ՔԱՆԱԿԱԿԱՆ ՈՒ ՈՐԱԿԱԿԱՆ ՀԵՏԱՉՈՏՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՏՎՅԱԼՆԵՐԻ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ՍԵԹՈՂԱԿԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՆԵՐ

«Տղաների նախապատվության և աղջիկների թերաբժևորման կանխարգելմանը ուղղված գլոբալ ծրագրի» շրջանակներում, Մարդկային զարգացման միջազգային կենտրոնը (ՄԶՄԿ) մշակել է մեթոդական ուղեցույցներ սեռով պայմանավորված խտրական ընտրության տարածվածության, հետևանքների ու պատճառների վերաբերյալ քանակական ու որակական հետազոտության և տվյալների վերլուծության իրականացման նպատակով: Փաստաթուղթը մշակվել է համապատասխան գիտահետազոտական կառույցների ակտիվ մասնակցությամբ՝ հիմք ընդունելով նմանատիպ ուղեցույցների մշակման հարցում միջազգային փորձը, մասնավորապես՝ տարբեր երկրների համալսարանների, ԱՀԿ և այլ կառույցների կողմից տվյալների հավաքագրման, վերլուծությունների իրականացման և տվյալների ներկայացման ուղղություններով:

Ուղեցույցները նպատակ ունեն ներդաշնակեցնելու հետազոտությունները, տվյալների հավաքագրումը և վերլուծությունը, ապացույցների վրա հիմնված քաղաքականությունների և ծրագրերի մշակման հետ, ինչը կնպաստի սեռով պայմանավորված խտրական ընտրության կանխարգելմանը:

Ուղեցույցները կարող են օգտագործվել սեռական և վերարտադրողական առողջության ոլորտում իրականացվող հետազոտությունների և քաղաքականության վերլուծությունների իրականացման գործընթացում, ինչպես նաև քնակչության և զարգացման ոլորտում իրականացվող ծրագրերում: Ուղեցույցներում ներկայացված են պտղի սեռով պայմանավորված խտրական ընտրության վերաբերյալ հարցերի լայն շրջանակ: Այն նպատակ ունի բավարարել Հայաստանում այդ ոլորտում տվյալների հավաքագրման և վերլուծության համար առկա կարիքները: Ուղեցույցները կարող են նաև մոդիֆիկացվել՝ համապատասխանեցնելու Հարավային Կովկասի և Բալկանյան երկրների կարիքներին:

Մեթոդական ուղեցույցները քննարկվել են մի շարք աշխատաժողովների ընթացքում և վերջնական տեսքով ներկայացվել են դեկտեմբերի 14-ին կայացած աշխատաժողովի ժամանակ: Ոլորտի գիտահետազոտական կառույցների ներկայացուցիչները մասնակցեցին աշխատաժողովին և կարևորեցին մեթոդական ուղեցույցների առկայության անհրաժեշտությունը, ինչպես նաև առաջարկեցին մշակված ուղեցույցների հիման վրա իրականացնել համատեղ հետազոտություն:

«ՆԷԻ ՃԱՆԱԿԱՐԻՈՂՈՒԹՅՈՒՆԸ» ՏԻԿՆԻԿԱՅԻՆ ՆԵՐԿԱՅԱՆՈՒՄԸ ՃԱՄՓՈՐԴՈՒՄ Է ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ

«ՆԷԻ ճանապարհորդությունը» տիկնիկային ներկայացումն իր ճամփորդությունը շարունակեց Երևանում և Հայաստանի երեք մարզերում (Արմավիր, Գեղարքունիք և Արագածոտն), որտեղ առավել տարածված է նորածինների սեռով պայմանավորված խտրական ընտրությունը:

Ներկայացումը հյուսված է տարբեր ազգերի հեքիաթներից: Այն ընթանում է աշխույժ, ծիծաղաշարժ, դրամատիկական և երաժշտական ուրախ մթնոլորտում: Ներկայացումը նպաստում է հանդիսատեսի թե՛ ընդհանուր զարգացմանը, և թե՛ աղջիկների ու տղաների, ծնողների և զավակների առողջ համակեցության կարևորության գիտակցմանը, տարիքային տարբեր խմբերի միջև փոխգործակցության, փոխօգնության անհրաժեշտության գաղափարների արմատավորմանը: Ներկայացման ամբողջ ընթացքում կարևորվում է նաև կյանքում մասնագիտություն ձեռք բերելու, արհեստների տիրապետելու, աշխատասիրության նշանակությունը:

ՆԷՆ Աղջիկ երեխայի միջազգային օրվա խորհրդանիշն է Հայաստանում: Նա ծնվել է 2013-ի հոկտեմբերի 11-ին և սկսել իր ճանապարհորդությունը արկածներով լի աշխարհում:

Ծրագիրը ֆինանսավորվում է Եվրոպական միության կողմից
This project is funded by the EUROPEAN UNION